

Carla de Jong

Serpent

Achtervolgd door een
onvoltooid verleden

A.W. Bruna Fictie

Anton

maandag 25 november

Voor het eerst in jaren hadden ze weer samen geslapen. Als een gezapig echtpaar waren ze rond twee uur 's nachts in de lepeltjesstand geschoven en hadden tevreden geconstateerd dat het nog steeds paste.

Toen hij wakker werd lag ze met haar rug naar hem toe, het dekbed hoog opgetrokken. Buiten was het nog vrijwel donker, maar de zware gordijnen lieten aan de bovenzijde een streepje licht van de buitenlamp door. Haar donkere haar lag als een kapje over het hoofdkussen. Zijn benen plakten tegen die van haar. Hij reikte over haar heen naar de wekkerradio op het nachtkastje. Zeven uur, zijn ingebouwde wekker deed het ook vandaag. De beweging dreef een tochtlaagje tussen hen in. Birgitta zuchtte diep en draaide zich om, waardoor haar gezicht ineens dicht bij het zijne was. De hitte van haar bovenlijf viel heel even als een warme deken tegen hem aan, voor zij het dekbed dichter om zich heen trok en hem daarmee een blote rug bezorgde.

'Grr, pfoei.' Haar lippen leken zich bij de laatste klank te tuiten voor een kus. Daar moest hij niet op rekenen, wist Anton, ze was diep in slaap. De ochtendschemering nam kleur uit de kamer weg en vervormde haar gezicht. Even leek ze een vreemde. De snee op haar wang was zelfs in dit schaarse licht goed te zien. Kleine roofjes bobbelden aan weerszijden ervan. Voorzichtig streek hij met zijn vingers langs haar hals, de zachte huid bracht haar terug bij hem.

'Moe, la me slapen, Anton,' kreunde ze en hij grinnikte, maar besloot geen genade te kennen. 'Er is een vreselijk urgent ding opgekomen.' Hij drukte zich tegen haar aan.

Ze kreunde slaperig. 'Anton, je bent vijfenveertig, dat is toch geen leeftijd voor deze frequentie?'

'Ik ben een jonge god.'

Ze bewoog nog dichterbij hem toe en wreef slaperig over zijn buik. 'Best een gezette jonge god.' Ze liet haar hand verder naar beneden glijden. 'Mmm, interessant.'

'Dat dacht ik ook.'

Zo intens als Birgitta lief kon hebben, zo afwezig was ze vaak na afloop. Hij draaide zich op zijn zij en keek naar haar. Ze lag op haar rug en stuurde naar het plafond.

'Wat doe je vandaag?'

'Kom op, Anton,' antwoordde ze zonder hem aan te kijken. 'Volgens mij verdien ik rust na dit weekend.' Met haar vinger-toppen betastte ze haar geblesseerde wang. Vrijdagnacht had ze een moordenaar erop het nippertje van weerhouden een derde slachtoffer te maken. 'Jezus, dat mens was er bijna geweest. We waren maar net op tijd. Dat huis was volkomen begroeid met vuurdoorn, wat een kreng van een plant, die verwacht je niet in zo'n chique buurt.' In geuren en kleuren had ze hem verteld hoe ze zich met haar zakmes een weg had moeten banen door de stekels en zich ten slotte door een raam had gewurmd. De confrontatie met de crimineel was in haar voordeel beslecht, maar hij had gehuiverd. Birgitta vertelde hem graag dit soort verhalen, hij verdacht haar ervan dat ze stiekem genoot van zijn angst. Toen hij haar twintig jaar geleden leerde kennen, was ze agent in uniform en altijd in gezelschap van een of andere bromsnor die haar in bescherming nam. Wat had hij vaak gewenst dat zij een ander vak had gekozen. Met de straatpatrouille was Birgitta ook haar uniform ontgroeid, maar ze liep vast niet minder risico.

Hij boog over haar heen en greep de wekker, die hij een kwartslag draaide om de verlichte cijfers te zien. 'Half negen, ik moet eruit.'

Plagend kneepte ze hem in zijn zij. 'Zet even koffie, dan doe ik mijn ochtendgym.'

'Die heb je net gehad.' Hij streek met zijn borst langs haar buik. Het contrast met het ronde lichaam van Jeanet trof hem de laatste weken steeds weer. Vrijen met Birgitta was vertrouwd maar ook hoekiger dan hij zich herinnerde. Vijftien jaar geleden was ze slank, maar ze had nog wat zacht meisjesvet gehad. Dat was nu

verdwenen. Als hij op haar lag, drongen haar botten in zijn buik, die in de loop van de tijd juist dikker was geworden.

Met tegenzin sloeg hij het dekbed weg. Het was koud in haar slaapkamer en hij haastte zich naar het verfrommelde stapeltje kleren op de grond. In de keuken zette hij koffie en staarde in de koelkast naar een lang vergeten stukje kaas en twee eieren die waarschijnlijk bedorven waren. Zijn maag rammelde.

Plotseling stond ze naast hem en boog zich over het troosteloze uitzicht. ‘Sorry, geen tijd gehad voor boodschappen.’ Ze opende met haar voet de pedaalemmer en mikte de eieren erin. Ze braken en de penetrante lucht was het trage vallen van de deksel voor.

‘Ik neem je wel mee naar de Mac.’

‘Hou ik graag van je te goed,’ loog hij. ‘Ik moet nog langs Paul.’ Hij wees naar zijn versleten spijkerbroek. Sinds hij om de haverklap op congressen moest spreken, ging hij alleen nog in pak naar zijn werk. Thuis wist hij niet hoe snel hij zich moest omkleden. Hij had bedacht dat dit de scheiding tussen werk en privé helder maakte, maar zijn spijkerbroek belette hem echt niet om ook ’s avonds uren achter zijn beeldscherm te zitten, verwoed tikkend aan een artikel of lijvig rapport.

‘Hoe is het met Paul?’ vroeg Birgitta. Het klonk weinig geïnteresseerd en hoewel het niet nieuw voor hem was dat ze Paul niet op zijn waarde schatte, voelde hij toch een vlag van ergernis.

‘Hij wordt gek van mijn gezelschap,’ antwoordde hij kortaf.

‘Snap ik,’ grinnikte Birgitta. Ze schudde haar haar naar achteren en keek tevreden. ‘En jij dan, word jij niet crazy van Paul? Ik zou het geen dag met die neuroot uithouden.’

‘Als ik Paul niet had, sliep ik op straat.’

Birgitta haalde haar schouders op. ‘Ik laat je uit.’

‘Woef.’

Ze liep hem voor naar de hal, raapte de krant op van de mat en begon direct de koppen te lezen.

‘Rust lekker uit.’ Hij hoorde zelf hoe sullig het klonk, zij mompelde nog iets onverstaanbaars terwijl ze de deur opende. De vraag wanneer hij haar weer kon zien, hield hij net op tijd binnen. ‘Play hard to get’, was het advies van zijn verstokt vrijgezelle vriend Paul geweest.

‘Nou dag,’ zei hij, de woorden kwamen er mooi nonchalant uit. De kou was snerpand. Hij was al met één been buiten toen haar handen hem van achteren aan zijn jas trokken. ‘Dat gaat zomaar niet.’ Ze trok zijn hoofd naar beneden, kuste zijn ogen, zijn wangen, zijn mond en weer zijn wangen.

‘Vanavond?’ vroeg ze.

Bijna hapte hij toe, maar toen realiseerde hij zich wat hem die avond te wachten stond. ‘Kan niet, sinterklaasviering op het werk, weet je nog? Ik bel je.’

Ze wuifde met haar hand: ‘Zie maar.’ Het gevoel van triomf doofde snel.

Het zoemende geluid van zijn Citroën was geruststellend. De lange lanen van Hilversum waren volgepropt met blik en ook op de A1 richting Amsterdam reed het verkeer stapvoets. Doorgaans reed hij voor de spits uit, maar nu gaf hij zich gemakkelijk over. Zijn eerste afspraak, met een zwaar neurotische cliënt, stond om elf uur. Het zou de passieve man goed doen als zijn psychiater te laat kwam, kon hij eindelijk eens gelegitimeerd kwaad op hem worden. Na vier kilometer nam hij de afslag Weesp/Muiden.

Pauls huis was donker en de deur zat nog op het nachtslot. Hij sloop binnen om hem niet wakker te maken. Vaak was zijn vriend al om vijf uur ’s ochtends op om brieven rond te brengen maar als hij geen dienst had, sliep hij het liefst een gat in de dag.

Zijn pakken hingen eenzaam in een zijkamertje. Paul had ze niet tussen zijn eigen garderobe willen hebben. ‘Ik wil zien wat ik schoon heb, Anton,’ had hij gezegd, zonder hem aan te kijken. Hij begreep het, na al die jaren vriendschap kende hij Paul haast beter dan zichzelf.

Hij rolde een stropdas op en stak die in de binnenzak van zijn jasje. De kleren die hij had uitgedaan vouwde hij netjes op en legde ze in een hoek van het kamertje, achter een grote schemerlamp. Goede kans dat Paul ze daar over het hoofd zou zien. Terug in de woonkamer stootte hij zijn kleine teen tegen de stalen poot van de salontafel en vloekte. Wat een onwaarschijnlijk aantal zenuwbannen liep er door zo’n klein wormvormig aanhangsel. Dansend op één been wierp hij een blik vol haat op het tafeltje, waardoor zijn

oog op het kleurige pakje viel. Getergd graaide hij het sinterklaas-cadeau voor zijn collega naar zich toe.

Pauls huis was altijd een vertrouwde plek voor hem geweest, maar vanochtend voelde hij zich er als een dief in de nacht. Hij zou serieus werk moeten maken van een woning. Toch was dat de minste van zijn zorgen, waar hij de hele weg van Muideren naar het ziekenhuis in Amsterdam mee bezig was.

Vroeger zaten ze in een statig pand in Oud-Zuid. Dat was enkele jaren geleden gesloopt en het psychiatrisch centrum had uit moeten zien naar een andere locatie. Anton had zich met hand en tand verzet tegen de uiteindelijke keus. Het nieuwe gebouw lag aan de rand van de stad, dicht tegen de meubelboulevard aan. De metro deed er vanaf het Centraal Station een kwartier over. Iedereen roemde de verbinding.

‘Ik wil hier niet werken,’ had chef de clinique Walter Ooms hem toevertrouwd. Anton had hem opgelucht aangekeken. ‘Ik ook niet. Laten we weglopen. Beginnen we een kliniek voor onszelf.’

‘Als ik twintig jaar jonger was, had ik het gedaan.’

Hij wás twintig jaar jonger dan zijn mentor en grote voorbeeld Walter, maar schikte zich natuurlijk toch. Nog steeds voelde hij op gezette tijden heimwee. De kou in Amsterdam Zuid-Oost was anders dan die in Oud-Zuid. Daar ademden de oude bomen en leek het alsof de kleuren van de kapitale herenhuizen zich verdiepten als de temperatuur daalde. ‘Kom binnen,’ lonkten ze. Hier benadrukte de kou de schraalheid van de omgeving, waarin werd gewerkt, maar niet geleefd.

Hij groette de portier en drukte op het knopje van de lift. De deuren openden zich direct. Het smalle hokje met de vier aluminiumwanden trilde licht bij elke verdieping. Hij was altijd weer blij dat hij eruit kon stappen op de zesde.

Vanuit de lift liep je regelrecht op het secretariaat af. Dat was soms een enorm nadeel, hij kon nooit ongezien naar binnen of naar buiten glippen. Tiny zat er ook nu alweer.

Alle behandelaren hadden hun kamers aan de lange gang die op de hal uitkwam.

De dikke billen van Ragna Ooms stevenden voor hem uit. Hoe

was het mogelijk dat haar rectum zich nog een uitgang wist te banen tussen die massa vlees door. Hij onderdrukte het ongewenste beeld dat de gedachte bij hem opriep met kracht.

Jammer genoeg hoorde ze hem. Ze draaide zich snel om en liep naar hem toe. ‘Anton, ready for tonight’s party?’ riep ze hem toe. Met haar voorliefde voor Engelse uitspraken deed ze hem aan Birgitta denken, maar daar hield elke vergelijking ook op. Van meet af aan had het hem verbaasd dat de gerenommeerde psychiater Walter Ooms een nichtje had als Ragna.

‘Dat zou ik niet willen zeggen, Ragna. Toen ik als kind hoorde dat mijn moeder de pakjes in mijn schoen stopte, ben ik afgehaakt.’

‘Ach, het tragische eerste jeugdtrauma.’

‘Welnee, ik heb in sinterklaas geloofd tot ik negen was en toen had ik al een leger andere trauma’s opgelopen.’ Hij maakte een weids gebaar met zijn handen. Wat waren ze weer gevat, psychs onder elkaar.

‘Ik geloof het graag. Je bent welkom op mijn divan. Maak wel een afspraak, want het is er druk.’ Het laatste kwam er schalks uit. Ragna lachte en haar ogen glinsterden. Je zou haar billen vergeten bij die lach. Bijna.

Toen hij niet reageerde ging Ragna’s lach over in een aandachtige blik. ‘Gaat het goed met je Anton, je ziet zo mager de laatste tijd.’

Op slag voelde hij zich tien kilo lichter en haast etherisch. ‘Dank je Ragna, voor deze onvergetelijke woorden. Wil je ze voor me opschrijven?’

‘Anything for you Antonio.’

Haar geflirt maakte hem plotseling achterdochtig: hij had het op zijn werk nog aan niemand verteld, behalve aan Walter, die in de afgelopen jaren als een vader voor hem was geweest. Walter had hem beloofd er met niemand over te spreken. Kon hij zijn nichtje verteld hebben over Antons echtscheiding? Onmogelijk, Walter kon zwijgen als het graf.

‘Vind je ook niet dat Anton er schrikbarend slecht uitziet, Tiny?’

Zijn secretaresse keek Ragna niet aan, niemand kon heen om

Tiny's antipathieën. 'Ziet er altijd beroerd uit. Zuipt te veel.'

'Problemen dus,' zei Ragna tevreden.

'Zijn er nog afzeggingen?' Ander onderwerp, weg uit het vaarwater van deze twee haaien.

'Geen. Je zit vol tot vijf uur, lunch van halfeen tot één.'

Als zijn secretaresse zijn lootje maar niet had getrokken. Hij voelde er bar weinig voor om haar ongetwijfeld vlijmscherpe gedicht voor te dragen. Alle verpleegkundigen, assistenten en zijn collega-psychiater zouden smullen.

'Kan ik je vóór je eerste consult even spreken?' Ragna keek hem haast dwingend aan.

Hij keek op zijn horloge: 'Vijf minuten.'

Zijn kamer had uitzicht op de metrolijn, maar dankzij de dubbele ramen kon hij het verkeer niet horen. In plaats daarvan was er het voortdurende gezoem van de airco. Met een armgebaar wees hij naar de drie stoelen die als zitje gegroepeerd waren bij het raam en treuzelde tot zij haar keus had gemaakt. Ze pakte de stoel die het dichtst bij zijn bureau stond zodat hij achter zijn veste kon plaatsnemen, wat hem vaag opluchtte. Ragna had de gewoonte om fysiek te dicht bij haar gesprekspartners te komen.

'Vertel.'

Ze schoof naar voren en vouwde haar armen om haar benen. Het stoeltje protesteerde piepend. 'Ik had gisteravond dienst en kreeg een telefoontje van Mascha doorgeschakeld.'

Onmiddellijk zat hij op het puntje van zijn stoel.

'Ze was extreem angstig en wilde een bed voor de nacht. Ik heb een tijdje met haar gepraat maar er was niet doorheen te komen. Ik heb echt alles uit de kast gehaald. Uiteindelijk heb ik haar laten komen, want ik durfde de verantwoordelijkheid niet aan.'

Hij zuchtte diep en wachtte op verder slecht nieuws.

'Ik heb even met haar in de rustruimte gezeten en dat hielp. Ze werd kalmer, maar durfde niet naar bed. Ik heb haar Seresta en Haldol gegeven. Daar heeft ze goed op geslapen. Ze is nu op de dagtherapie. Zie jij haar vanmiddag nog?'

Ragna had haar verhaal rustig verteld, maar de vurige blos op haar wangen verried de inspanning die het haar kostte.

‘Waarom heb je mij niet gebeld?’ Zijn boosheid klonk door in de vraag.

Ze trok haar schouders op. ‘Leek me niet nodig. Ik heb een goede band met Mascha, ze vroeg ook direct naar mij. Ik weet wel dat jij er niet blij mee bent, daar moeten we het een andere keer maar eens over hebben. Jij stigmatiseert. Door Mascha een borderliner te noemen, is alles wat ze doet of zegt bij voorbaat verdacht. Voor jou is ze voorwerp van onderzoek.’

Nu moest hij heel diep zuchten om niet uit zijn slof te schieten. Wat was ze toch een aanmatigend kreng. ‘Ik vind inderdaad dat je het niet goed aanpakt, al ga ik ervanuit dat je met de beste bedoelingen handelt. Dat het niet past in mijn onderzoek is tot daaraan toe, maar je brengt de behandeling van een uiterst kwetsbare vrouw als Mascha in gevaar. Een dergelijk risico mag jij niet nemen. Het is niet je positie en je zou het ook niet moeten willen.’

Ragna knipperde een paar keer met haar ogen, maar vrijwel direct keerde haar brutaliteit terug. ‘Akkoord, dokter.’ Spottend maakte ze met haar hand tegen haar slaap een saluut en wees naar de klok die één minuut voor elf aangaf.

Hij knikte en onderdrukte een laatste sneer. Ze had lef. De meeste arts-assistenten waren bescheiden bij binnenkomst, terecht ook, psychiatrie was een verdomd complex vak. Ragna was nu twee maanden binnen, maar had vanaf dag één haar mening geventileerd over alle misstanden in de psychiatrie. Eerlijk is eerlijk: met een aantal cliënten had ze in korte tijd meer bereikt dan de rest van het team in jaren. Maar het moest nog maar blijken of de resultaten blijvend waren. De succesjes en bovenal haar familierelatie met Walter, die als psychiater de status van onaantastbaarheid had bereikt, gaven Ragna negen levens in de kliniek. En dat beviel hem niks. Met Mascha had ze in elk geval geblunderd.

De zoemer ging. ‘Je afspraak is er,’ klonk het kortaf.

‘Laat maar door.’ Dit gesprek was een eitje, zijn rustige start van de dag. Wellicht had de man weer een nachtmerrie gehad en zou zijn slaapverwekkende beschrijving de drie kwartier moeiteloos wegtikken. Hij schrok van zijn cynische gedachte, had Ragna dan toch gelijk dat hij stigmatiseerde? ‘Kom binnen,’ zei hij extra har-

telijk. Na deze uitnodiging keek zijn cliënt nog schichtiger dan gewoonlijk.

De kantine op de begane grond werd bevoorraad door een cateraar. Het eten was er duurder dan in het restaurant van de oude kliniek, maar ontegenzeggelijk lekkerder. Hij nam een broodje met geitenkaas en gedroogde tomaat. Ook een appelbol met kaneel kon hij niet weerstaan. Geen ontbijt gehad, suste hij zichzelf.

‘Mag ik nog aanschuiven na mijn misdaden, Anton?’ Ragna’s stem had de flirterige toon hervonden.

‘Jazeker.’

‘Denk aan je lijn, dat is een calorieënbom.’ Ze wees op de appelbol.

Hmm, een paar uur geleden was hij nog mager. Zelf had ze een trog met sla en kaas voor zich staan. ‘Geweldig dieet, moet je ook proberen. Van een Californische cardioloog. Alle sterren volgen het, ook in Hilversum volgens mijn vader.’ Ragna zwaaide te pas en te onpas met haar beroemde vader. Hij wilde er maar niet van onder de indruk raken. Daarvoor had hij iets te veel bekende Nederlanders behandeld.

Het volgende kwartier vergastte ze hem op de ideologische en wetenschappelijke gedachten achter het dieet en wist hem er bijna van te overtuigen dat deze way of life ook hem zonder lijden permanent van zijn buik zou verlossen. Het knapperige brood en het gesuikerde deeg van zijn bol hielden hem op aarde.

‘Collega’s.’ Barthe Meder knikte kort toen ze hun tafel voorbijliep en zich bij de verpleegkundigen voegde. Wonderlijke keus, meestal was het soort zoekt soort. Spijtig ook, hij was wel klaar met het dieet. Hij veegde zijn mond af met het papieren servetje en maakte aanstalten om op te staan.

Ineens lag haar mollige hand op de zijne. ‘Ik was best aangeslagen vanochtend na je preek. Je bent toch een voorbeeld voor me.’ Haar blauwe ogen boorden zich in die van hem. ‘Ik ben gelijk doorgegaan naar oom, eh Walter. Ik voelde me zo’n beginneling.’

Had hij die ochtend niets van gemerkt.

‘Walter is een schat. Hij vond dat ik goed had gehandeld. Hij vertrouwt op mijn oordeel en zegt dat ik ben aangenomen om als

rechterhand van de psychiaters een aantal zaken zelfstandig op te lossen.'

Het was geen stomp in zijn maag, maar wel een tikje dat hem even uit zijn evenwicht bracht. Zelfs van Ragna verraste deze onvolwassen actie hem. Ze was 36, moeder van twee kinderen en had al een andere carrière achter de rug voor ze medicijnen was gaan studeren. Ze had Walter vast een sterk gekleurd verhaal opgedist. 'Fijn voor je.'

Het sarcasme ontging haar niet. 'Ach Anton, elke nieuwe generatie vecht tegen de oudere, trek het je niet aan.'

Hij stond op en ze volgde zijn voorbeeld direct. Bij de afvalbakken waar ze het plastic scheidden van de fruit- en etensresten, zei hij tegen haar: 'Prima dat je bevestiging zoekt. We hebben het er nog over in het cliëntoverleg vanmiddag. En daar is oom Walter niet bij.' Zodra de woorden eruit waren, had hij er spijt van. Hij was god betere 't vijfveertig, al bijna vijftien jaar beëdigd psychiater en ging toch de strijd nog aan met een puber. Want dat was ze, haar gerespecteerde oom en beroemde vader ten spijt!

Mascha wachtte hem op tegenover het secretariaat, waar Tiny nu driftig zat te tikken.

'Heb je nog even?' vroeg hij haar. Hij wilde haar dossier nalezen om de strikte behandelafspraken die hij met haar had gemaakt letterlijk te kunnen oplepelen. Het rapport zat niet bij de eerste letter van Mascha's achternaam. In snel tempo zocht hij tussen de andere mappen, maar ook daar vond hij het niet. Zou het mens nou ook zijn stukken nog hebben geconfisqueerd? Ze had er gisteravond vast in zitten schrijven. De klopp op de deur klonk ongeduldig. Hij liet Mascha binnen en herwon zijn professionele distantie: die aantekeningen had hij niet nodig, Mascha wist immers donders goed dat ze hadden afgesproken dat ze elke avond een keer mocht bellen, maar dat ze in haar eigen huis zou slapen. Hij had haar ontspanningsoefeningen gegeven en als dat onvoldoende zoden aan de dijk zou zetten, kon ze een extra tranquillizer nemen. Hij zou de scherven die Ragna in de behandeling had geslagen, proberen te lijmen. Mascha was zijn meest uitdagende cliënt van dit moment en met stip zijn favoriete casus.

‘Ragna maakt me bang.’ Mascha keek hem aan met haar ogen half open.

‘Waar ben je bang voor?’

‘Ze heeft me lief opgevangen, begrijp me goed. Maar ik werd er angstiger van. Het lijkt soms of ze in me kruipt.’ Dat zou overigens fysiek onmogelijk zijn, Mascha was een bottig schepseltje met een doorrookte huid en afgekloven nagels. Er schemerde een zweem van glans in haar uiterlijk door, die deed vermoeden dat ze aantrekkelijk had kunnen zijn als de kwellingen hun tol niet hadden geëist.

‘Je was al angstig toen je belde, begreep ik. Hoe liep het telefoongesprek tussen jou en Ragna?’

‘Ze stelde me niet gerust. Ik werd steeds banger en op een gegeven moment wilde ik alleen nog maar naar de kliniek.’

‘Wat gebeurde er hier?’

‘Ik ben met Ragna naar de rustruimte gegaan en daar hebben we een tijd zitten praten. Ze begrijpt wat er met me gebeurt, maar ze kan me niet helpen.’ Mascha keek hem hulpeloos aan.

Hij voelde bewondering. Eerst Ragna voor haar karretje spannen en haar dan zwartmaken bij hem, borderlinegedrag volgens het boekje. Manipulatie, aantrekken en afstoten. Onwillekeurig dacht hij aan Jeanet. Haar grilligheid had hem jarenlang verward en gebiologeerd. Schelden, zeuren en kijven werden moeiteloos afgewisseld met vrolijkheid, gefleem en gepassioneerde seks. Pas nu hij bij haar weg was, voelde hij hoe hun relatie een uitputtingslag was geweest.

Hij werd zich bewust van Mascha’s verwijtende blik op zijn lange stilte.

‘Wil je niet weten hoe het gevoel is, dat ze in me kruipt?’

‘Terug naar onze afspraken van vorige week. Weet je nog wat die waren?’ Met die overstap leidde hij haar aandacht af van het diepere psychologische niveau waar zij voortdurend naartoe wilde, maar dat steevast tot paniek leidde.

Ze knikte somber.

De vergadering aan het einde van de dag zoog het laatste restje energie uit hem weg. Natuurlijk was het Mascha voor en Mascha na.

‘Ik durfde het niet aan om haar thuis te laten,’ verdedigde Ragna zich toen ze haar keuze van de vorige avond doorspraken.

‘Ik snap dat best,’ zei een van de verpleegkundigen. ‘Mascha kan zo veel druk op je leggen.’

‘Dat weten we allemaal,’ zei een ander. ‘Maar we hebben niet voor niks die harde lijn met haar ingezet. Sorry, Ragna, maar als we gaan sjoemelen zit ze hier zo weer maanden in de separeer.’

‘Een nacht is toch niet zo erg,’ zei een leerling. ‘Toen ik net op kamers woonde, ging ik ook wel eens een nachtje bij mijn ouders slapen als ik me alleen voelde.’

‘Dat is geen vergelijking. We zijn een ziekenhuis en we nemen alleen mensen op als ze daar beter van worden en dat is niet het geval bij Mascha,’ zei Barthe streng.

Mascha had hen in de tang. Het team was verdeeld, het klassieke resultaat dat een borderlinepersoonlijkheid kon bereiken. Sommige verpleegkundigen wilden Mascha opnemen in de kliniek omdat ze bang waren dat ze zichzelf iets aan zou doen, maar gelukkig vond de meerderheid van het team dat haar autonomie bewaard moest blijven en dat ze dus thuis moest slapen.

‘We zitten massaal in de tegenoverdracht,’ merkte een van de verpleegkundigen op.

‘Wat is dat ook alweer?’ Een leerling durfde de vraag te stellen.

Te moe om het interactieve gehalte van de vergadering op te krikken, probeerde hij zelf in een paar zinnen de kern van het begrip uit te leggen. ‘Als een cliënt gevoelens of gedrag bij jou oproept, doordat er iets in je los wordt gemaakt uit eerdere ervaringen. Jouw reactie heeft dan te maken met je eigen onverwerkte ervaringen en niet zozeer met de ander.’ Freud zou zich vast in zijn graf omdraaien bij deze simplificatie.

‘Je handelt toch altijd vanuit je eigen ervaringen?’

‘Natuurlijk, maar hier is de gevoelsmatige lading groter.’

Zijn collega-psychiater Barthe schoot hem te hulp: ‘Mascha roept bij ons allemaal gevoelens op. De een vindt haar een ongehoofde aandachtstrekker en een zuiger, de ander vindt dat zij juist aandacht verdient omdat ze het moeilijk heeft. Beide reacties hebben waarschijnlijk te maken met ervaringen van jezelf en hoe het vroege contact met je ouders was.’

‘Oké, ik snap ’t. Ik erger me dus dood aan Mascha vanwege mijn moeder die vroeger om de haverklap een hysterische aanval had.’

‘Bijvoorbeeld.’

Niet te therapeutisch, seinden zijn ogen naar Barthe, die het direct oppikte en het gesprek terugbracht naar Mascha. ‘We moeten als team veel praten en in elk geval onze lijn bepalen én eraan vasthouden. Enorm belangrijk bij Mascha en bij alle borderline-persoonlijkheden. Onduidelijkheid geeft een ruimte waar ze angstig van worden. Ze lokken het uit, maar als je erin trapt, krijg je gelazer.’

Ze spraken af dat Mascha ’s avonds telefonisch contact mocht hebben met een vaste verpleegkundige. Elke dag werd besproken wie dit zou zijn. Als het niet lukte haar te kalmeren, werd Anton ingeschakeld. Ragna zat stil, als een schaap dat geschoren werd. Dom was ze niet. Op zijn best dacht ze na over haar eigen tegenoverdracht.

Zijn finale marteling van deze dag had de vorm van een sinterklaasviering met het team. Als afdelingspsychiater kon hij zich helaas onmogelijk onttrekken aan dit tenenkrommende ritueel. Het was nog lang geen 5 december, maar de hoofdverpleegkundige had bedacht dat het praktisch was om het lekker vroeg te vieren, zodat iedereen kon en nog niet murw geslagen was door pakjesavond thuis. Hij had het lootje van een van de verpleegkundigen getrokken. Een bescheiden, maar doortastende jonge vrouw, al jaren lid van zijn team. Al te moeilijk was het niet geweest om iets voor haar te kopen, doucheschuim deed het altijd goed. Het gedicht was daarentegen een bevalling van formaat voor hem geweest. Dankzij Pauls hulp had het nog enige dichterlijke kwaliteit gekregen. Uit de hoeken en gaten van zijn geheugen had hij wat anekdotes weten op te graven die haar in een goed daglicht stelden. Ze bloosde bij het besef van de lovende strekking van het rijm.

Het was een lange zit: vijftientig pakjes en gedichten. Zijn gedachten dwaalden af naar sinterklaasavonden met zijn kinderen, toen die nog vol overgave geloofden. Jeanet had er die jaren

veel werk van gemaakt en de wasmand pulde altijd uit met cadeautjes. Hij miste zijn zoon en dochter ineens vreselijk.

‘Anton, voor jou!’ Hij schrok op. Hij was aan de beurt. Hij nam het cadeau aan en scheurde het gedicht eraf. Zijn ogen scanden de tekst. Ja hoor, het ging over zijn verval. Hij droeg het manmoedig voor. ‘Een slaapkamerblik, maar och: toch te dik.’ En: ‘Wat eens was een dichte haarbos, nu een grijze, dunne dos.’ Flauw en ook niet helemaal waar, hij had nog best veel donkere haren. Wie zou het geschreven hebben? Hij keek de kring rond. Ragna zat te spinnen en de toon paste helemaal bij haar. Heks.

Al was hij een beetje geraakt door de venijnige woorden, ze zou het niet aan hem merken! En dus lachte hij dapper mee met de anderen. Ook het kookboek *Eet je slank* dat uit het sinterklaaspapier tevoorschijn kwam was hilarisch. ‘Haha.’ Hij zou het met kerst aan zijn zus geven, die wilde nog wel eens lijnen.

Hij mocht het volgende pakje uit de stapel zoeken. ‘Barthe.’ Hij gaf het zijn dierbare collega.

De dichter had haar zuivere persoonlijkheid goed getroffen. ‘Natuurtaent in de psychiatrie, ze voelt alles aan.’ Barthe trok een grimas. ‘Valt tegen, ik kan zo bot zijn als een bijl.’

‘Die laatste zin staat er vast niet,’ protesteerde een collega.

‘Het is wel waar!’ riep iemand.

‘Ga nou maar door!’

Barthe raffelde het gedicht af, vond het duidelijk te veel eer. Zijn collega-psychiater hield iedereen op afstand, maar haar integriteit en betrokkenheid waren onbetwist. Hij bofte met haar, ze vormden een goed duo. Officieel was hij de baas, maar zij was net zo bepalend. Strategisch bleef ze op de achtergrond, waardoor personeel met problemen makkelijker bij haar aanklopte.

‘Crisis nog aan toe, vijftientig pakjes, ik ben gaar,’ zei een van de assistenten.

‘Drank!’ riep een ergotherapeut.

Hij keek steels op zijn horloge: hoeveel minuten na het laatste pakje kon je met goed fatsoen vertrekken? Hij verlangde opeens naar Birgitta. De hele dag was ze vrijwel niet in zijn gedachten geweest, alsof ze inderdaad al twintig jaar zijn vrouw was.

Gelukkig was hij niet de enige die de plichtpleging voor gezien

hield. Na een glas wijn gaapte Barthe besmuikt. 'Ik ga ervandoor, was erg gezellig, bedankt allemaal!'

'Ik ga met je mee,' haastte hij zich.

'Jij kwam er goed af!' zei hij in de hal tegen haar.

Ze kleurde. 'Vond je?'

'Jazeker! Ik zit in een zware depressie na de confrontatie met mijn kaalheid en lovehandles.' Hij greep de hammetjes boven zijn broekband beet.

Ze graaide zoekend in haar tasje en reageerde niet. 'Sleutels op mijn bureau laten liggen. Zie je morgen, Anton.' Ze liep naar de lift.

Nou ja, hij zat zijn leed wel alleen uit. De verleiding om naar Birgitta te gaan, was groot, maar Anton wist dat hij het beter niet kon doen. Hij legde zijn tas op de stoel naast zich en startte de wagen. Negen uur. Paul zou beslist nog op zijn. Hij stelde de gastvrijheid van zijn beste vriend zwaar op de proef met zijn wekenlange verblijf op de bank. Logees en vis blijven drie dagen fris, zei zijn moeder altijd en daar zat wat in. Paul moest er wel haast naar snakken om zijn appartement weer voor zichzelf te hebben. Normaal gesproken zagen ze elkaar eens in de twee, drie weken en boomden dan een avondje over politiek en muziek. Inmiddels waren ze zo'n beetje uitgepraat. Het was een godswonder dat ze nog geen ruzie hadden gekregen. Natuurlijk kon hij de kroeg in duiken tot middernacht en Paul de rust gunnen die hij nodig had, maar na deze zuigende dag kon hij het niet opbrengen. Wat was zijn leven op dit moment een puinhoop.

Het was rustig op de weg en nog geen twintig minuten later zette hij de motor uit. Voor hij de sleutel in het slot van Pauls voordeur stak belde hij kort aan, dit kleine gebaar van beleefdheid was wel het minste wat hij kon doen.

Paul lag op de bank televisie te kijken, zijn knieën opgetrokken in een haast foetale houding. Hij keek niet op.

'Biertje?'

Paul mompelde een afwezig oké. Anton pakte twee koude blikjes van een vaag merk uit de ijskast. Binnenkort zou hij eens een fatsoenlijk kratje bier halen. De ijskast sloot na drie stevige

duwen. Paul pakte het blikje zwijgend aan.

Anton liet zich vallen in de zwarte leren fauteuil uit begin jaren zeventig, afkomstig uit Pauls ouderlijk huis. Het lipje van zijn blikje brak af. Met veel moeite peurde hij er een opening in waar uit te drinken was.

Zwijgend keken ze naar de film. Hij kende hem al, maar het maakte niet uit, zijn gedachten waren er toch niet bij. Af en toe hoorde hij Paul grinniken. Terwijl de aftiteling liep, vroeg Paul: 'Wat gaat er gebeuren, Anton?'

Hij zuchtte. 'Al sla je me dood.' Het bleef daarna zo lang stil, dat de relatie tussen de twee zinnen hem bijna ontging.

'Dat gaat me te ver, maar er moet wel iets gebeuren, ja.'

Schuldbewust keek hij Paul aan. 'Ik weet het, ik moet hier weg. Ik zit in een maalstroom waar ik niet uit kom. Ik werk zestig uur per week, vrij met Birgitta en zadel jou op met een onwelkome gast die komt en gaat. Er blijft geen tijd over om na te denken waar ik moet gaan wonen.'

Ze keken zwijgend een tijdje naar het late journaal, tot Paul met zijn monotone stemgeluid zei: 'Je hoeft niet onmiddellijk weg Anton, ik houd het wel vol. Het is gewoon voor iedereen goed als je een besluit neemt. Ook voor je kinderen. Jeanet ziet je volgens mij nog steeds terugkomen. Als een brave jongen.' Het laatste met een vaag lachje.

'Onmogelijk,' beklemtoonde Anton. Zij had hem er goddorie uit gegoooid!

Paul strekte zijn pezige benen op de bank en staarde naar zijn tenen, wiebelde ze op en neer en kwam toen moeizaam overeind. 'Daar zou ik niet zo zeker van zijn,' zei hij lijsig, mompelde er een welterusten achteraan en ging naar boven.

Anton bouwde de sofa om tot bed en nestelde er zich zo goed en zo kwaad als mogelijk was in. Gewoontegetrouw liet hij de dag aan zich voorbijtrekken. Halverwege voelde hij een eindeloze vermoeidheid opkomen. Zijn melatoninespiegel was weer goed op peil en dwong hem zich over te geven aan de slaap. Voor een psychiater was zelfs slapen een ontleedbaar proces, bedacht hij groggy voor het licht definitief uitging.